

KŐ PÁL
**Oláh János költőről,
 íróról, barátomról**

1958-ban jöttem fel a fővárosba különbözeti vizsgát tenni a Török Pálba. A Képző- és Iparművészeti Szakközépiskolába Padisák Mihály – Miska bácsi levelesládája – jóvoltából. Így utólag – felnőttként! – visszagondolva, csak a fiatal gyerek vakmerősége segítségével, a hirtelen adódott ismeretlen lelki rokonnaim – akik fölmérték gyámoltalan kinézetemet – jóvoltából érkeztem meg hiányos fegyverzetben közük! Kinőtt pulóveremben, Hevesről egy női kécsoda kerékpáron. Egy összeszokott, erős III/B. kezdő közegébe, akik azért kezdték már megismerni, megszokni, elfogadni egymást.

Azari Pétert személyesen nem ismerhettem, de abban az évben mindenki róla beszélt; nagy tehetség volt, káprázatos talentum, aki koszorús vitorlázó-repülőként balesetet szenvedett a nyári szünetben. Mindenki jó szívvel sajnálta, hogy nincs közöttünk. Először Molnár Pétert ismertem meg, és zártam a szívembe, mert a különbözeti vizsgán – isteni gondviseléseként! – mellette ültem az ábrázoló geometria felvételin, miután észrevette, hogy gyakorlatilag tanácstalanul rágom a ceruzám szárát. Jó ideje a papíromon talán csak egy dátum árválkodott... Hozzám hajolt, amikor a felügyelő tanár elhaladt mellettünk, és halkán odasúgta... Hármásra megcsinálom, mert azt látom, nemigen alakul a dolog. Ekkor történt a rajzi intelem is Mórítz Sándor Munkácsy-díjas festőművésztől, aki rokonom, Új Gyula bátyám Iringó leányának férje volt. Szőnyi István zebegényi festőmester tanársegédjeként oktatott engem a várható feladatra. Az általa beállított csendélet szénrel való megrajzolása segített volna a biztos bejutáshoz, ha nem makacskodom. Ültem a csendélet előtt, de hozzáfogni már nem volt erőm. Így telt el egy óra. Aztán bejött Sándor bátyám, s rosszalotta, amiért nem rajzoltam meg a feladott csendéletet. Természetesen ő később sem tudta meg – nem volt benne kíváncsiság irántam –, amit én nem mondhattam, mert nem kérdezték, nem is kérdezhetette tőlem.

Akkor én már Aba-Novák nagymester freskói – sőt, első freskója! – árnyékában simulva megfestettem a XIV. stációt, Krisztus keresztútját. Vízfestékekkel

és fedő fehér temperával. Ott van azóta is Jász-szentandráson a neogótikus templomban, oda járok, ha tehetem, vasárnaponként misére.

Igazán arra is csak jóval később kaptam választ, hová is kerültem? Milyen szerencsével, segítséggel, isteni gondviseléssel: III/B-snek. Le fogom írni ezt az osztályt úgy, ahogy van, ahogy 1958-ban a Kálvin téren találtam. Mert bejutottam végül is.

Az igazgató: Kántor Andor. Művészeti igazgatóhelyettese: Percz Józsi Jenő mozaikos. Gazdasági igazgató: Kanizsay Antal. Osztályfőnökünk, a fiatal dr. Frenyó Vilmosné, történelmet tanított. Közismereti tanárok: M. Kiss Pál (Marosvásárhelyről) művésztörténetet oktatott, dr. Turchányi Ágota magyar irodalmat és nyelvtant, Blaskovics Aladár fizikát, Sárpataki László orosz, Vincze Lajosné Mária néni matematikát, Zajtay Ervin angolt (öt vanszmórnak hívtuk), Berczik Árpádné biológiát, Papp Zsomborné kémiát, Simonyi Gábor testnevelést. A művészeti tanárok Göllner Miklós festőművész, Csebi Pogány István festőművész és Somogyi József szobrászművész voltak.

Tanáraink, akiktől félttem, akiket szerettem az első pillanattól, akikben csalódtam, és akiknek én okoztam csalódást, meghatározták további életemet.

A IV. B. osztály 1961-ben így érettségizett szerencsésen: Buchmüller Éva, Bikácsi Daniella, Gyurcsek Ferenc, Borgulya Margit, Hondromatidisz Rigasz, Bencsik Katalin, Kempf György, Fábán Etelka, Lisztes István, Gimes Zsuzsanna, Koppány Endre, Jakab Ilona, Maczky Lajos, Kecskés Ágnes, Molnár Péter, Kócsy Iringó, Oláh János, Kókay Krisztina, Petrovics László, Korényi Dalma, Lengyel Erzsébet, Polgár László, Oláh Éva, Rátonyi József, Sajó Jolán, Torkos Ildikó, Tornyai Pál, Papp Éva, Zách Ferenc és Papp Mariann.

János volt az, aki a pártomat fogta, mert amikor irodalomórán elkezdtem beszélni, Turchányi Ágota tanárnő megállított, és azt mondta: nem érti, amit mondok! Belepirultam...

Igaza lehetett a tanárnőnek, hiszen olyan palócosan beszéltem, amit később én is tapasztaltam a Felvidéken egy idős fafaragómesternél, ahová Antall István barátom jóvoltából kerültem. János közbeszólt:

– Tanárnő, ez azért baj a maga részéről, mert a Lujos egy tájszólásban beszél, palócosan.

Ő, János mindig háttal ült a katedrának, és az osztályt figyelte. Egyszer Mária néni felszólította: János, gyere ki, és oldd meg ezt az egyenletet!

János kiment. Kezébe vette a krétát, és elkezdett írni számokat, sok-sok számot szép rendben, és teleírta a táblát. Majd lehátrált a katedráról, összecsapkodta a tenyerét, fehér porfelhőt hagyva maga után, és elégedetten nézte a művét. Mi persze, főleg én, döbbenetén ámultam. Mária néni – a rettegett, ám később kiderült: angyali szívű, nekünk idős nő, akkor negyvenévesen – odament a tábla elé, és hosszan nézte.

– Én másképpen oldottam volna meg, de az eredmény jó – mondta Mária néni.

Lehetett hallani, ahogy az osztály szívéből lezuhan egy csomó kő.

Mindenki tudta, hogy János dzsúdózik, Gyurcsek bokszol, mi atletizáltunk, de nekik tekintélyük volt az osztályban emiatt.

Később mint dzsúdóedző és a remetei Művelődési Ház vezetője kereste a kenyerét. Ebben az időben készített velem egy interjút, amely Péntek Imre lapjában, az *Árgusban* jelent meg talán.

Mindig figyeltünk egymásra. Természetesen olyan sűrű életet éltünk mindketten, amire talán büszkén nézhetünk vissza így, a hetvenes éveinkből.

Palotás Jóska nagyszerű szobrászkollégám küldött hozzám Pécsről növendékeket. Így került az osztályomba Oláh Katalin Kinga, Freund Évi, Rudolf Ilona. Oláh Matyi is ott volt az osztályomban. A két testvér nálam diplomázott.

Egyszer fontos ügyben jött el János az Epreskertbe.

– Lujos – kezdte –, lehet, hogy hülyén fog hangozni, amit mondok, de kérlek, hallgass meg. Felajánlották a Magyar Napló szerkesztését. A lap eléggé le van pusztulva, Kati is félt a feladat nagyságától, és mivel ismer, ezért még inkább aggódik értem. Te hogy látod a dolgot, adj tanácsot, mit csináljak?!

Hosszan beszélgettünk, és inkább rábeszéltem a munkára, mert tudtam, valójában vágyik rá, és meg is tudja újítani, mert hihetetlen erővel rendelkezik. Egyszerűen, bíztam a barátomban, mert becsületos és tisztességes, jó ember.

Csak most jut eszembe, milyen váratlan örömet okozott, amikor levelet kaptam Tőle. Már az csoda volt, hogy a levél utolért. Bevonultam Abasárra, ahol három hónapig tartott a harci kiképzés. De utána átdobtak rögtön Nagykanizsára. Egy-két hét, hónap?

Az idő összefolyt bennem, már indultam is Zalaegerszegre. Zalaegerszegre már úgy érkeztem, hogy Lukci (Lukács Tibor) katonatársamat ott veszítettem szem elől. Már csak engem vezényeltek Nagyatádra egy önálló tüzérosztályhoz 1962-ben.

Itt kaptam meg János levelét, és még egy hosszú verset is. A címe *Laci*, és egy lóról szólt. Ebben az időben mindent a fegyelem, a kiképzés, a katonaelet ismerete (parancs... értettem... kérek engedélyt...) jegyében telt el. Pedig én az édesapámtól megtanultam mindent, amit ő Kőszegen megtanult a katonaiskolában (Ottlík Géza: *Iskola a határon*). Ennek ellenére volt mit megjegyeznem. A nevemet is itt tanultam meg... Kőhonvéd, jöjjön ide, álljon vigyázzba, mossa fel a folyosót stb.

Én mindent összevetve, csak tanultam a két év alatt, minden állomáshelyemen.

A János Kórházban Csillával együtt látogattuk meg Jánost. Kiss Sándor sebész főorvos betege volt – aki előtte mindkettőnk sérvét operálta –, benn volt Mezey Kati, Katalin Kinga, és mi ketten. Nagyon nem volt jól, de iparkodott összeszedni magát. Frissen operálták, és nehezen mozdult. Szerető gondoskodással vették körül, és én is átadtam neki egy bronz plakettet, amit már régen elkészítettem számára.

Még reménykedtünk, még bíztunk a felépülésében. Szomorú, hogy nem tudott most győzni ebben a küzdelemben. A Farkasréten ott álltam a családja mögött. Egyszer csak valaki átkarolt. Sutarski Konrád volt, és nem ismert meg – teljesen kopaszra nyírtak –, én viszont átkaroltam, és köszöntöttem, mondtam a nevemet. Hozzak székét? Nem kell, csak elszédültem váratlanul, nemrég operáltak, mondta Konrád. A felesége tanította Kő Virágot a Bajza utcai általános iskolában.

Szentmártoni Jánostól idézek a búcsú szavaiból: „Mert ő soha nem kért, mindig csak adott. Megvédte a nála védtelenebbet.” S, ahogy kezdte: „felfoghatatlan.”

„Mérleg nyelve az életem, / a semmi és a minden / lüktet emlékeimben. / A föld, ahonnan menekültem, / a föld, ahova megérkeztem, / élő sebként sajog köröttem” (Oláh János: *Gyalog jöttem*).

Nagyon nehéz írnom az elmúlt időkről, hiszen elevenen él bennem az alakja, a hangja, a mozdulatai... Istenem. Szerettem ezt az embert.